

ע"ה א"ר מ"ו מ"ה לולב
הלכה כי קמני שוק
מד טושי"ע א"ר ח"י פ"ה
ספיק פ' :

ע"ב ב מ"י ש"ס הלכה טו
קמני ש"ס טור ש"ע
א"ר ח"י מ"ה מ"ה ספיק פ' :
פ' ב מ"י פ"ה מ"ה הלכות
ש"ס הלכה ו' ספיק פ' :
ס"ה טושי"ע א"ר ח"י ש"ו
ספיק פ' :

פ"א ד מ"י פ"ו מ"ה הלכות
לולב הלכה ו' ט ספיק
ע"ש מד טושי"ע א"ר ח"י
מ"ה ספיק פ' :

פ"ב ד מ"י ש"ס הלכה י'
טושי"ע ש"ס ספיק פ' :
פ"ג ד מ"י פ"ה מ"ה הלכות
מ"ה ספיק פ' :

תורה אור השלם

1. ולקח לוטמא מעפר
שרפת התקטאת ונתן
עליו מים חיים אל כלי
במדבר י"ז ט
וקדשת את חוק
התנופה ואת שוק
התנופה אשר הוף
והאשר הורג מהוף
המלאים מאשר לאהרן
ומאשר לגבו.
שמות כ"ט כ

לעני רש"י

ובתלמוד י"ד להנף באור.

רבינו חננאל

ורייקוין מינה טעמא דגפיל,
הא הפילו הוא ואת
השפופרת בכורה ליה שוק
כשר. ואמאי ולקח לוטמא
וגו', אלא ש"מ לקחה על
ידי דבר אחר שמה לקחה.
אמר רבה לא לירחי איש,
כלומר לא יענין, לולב
הבושנת דלמא נתיי
טורף והושענא בניציה וזו,
והוציץ בין הלולב בין
השושנא. אמר רבא וכן
רבינו אמינו חוצין. וכן אמר
בבבא רבא לא לירחי איש,
הלולב היוצא ממחת
ההרס, אחר שאגרו, שמה
ישאר מן החוצין שנתך
עיקר בכלל אותו שיהיה
יצא מן החודש, ונשאר
החוצין בלא עיקר
החוצין. רבא אמר מין
במינו אינו חוצין. ה"ד של
מטא שהוא עם הלולב
מוקפה הוא, ואסור להריח
הוא. אבל התירוץ מותר
להריח בו, כי לא הריח
אלא באכילה. וכן הדין
במחזור אסור להריח בו,
גזירה שפא מילוש. אחרונ
מותר דלא אתי למיתלוש,
דלאכילה עבדי. ולאכיל
מינה הא לא שריה ליה.
אמר רבה לולב בימין,
שהוא ג' מצות בהדין,
ועליה מברכין, האיל
ומינו של לולב גבוה
מכולן. אחרונ בשמאל,
דהוא ג' מצות. ביון
ששני לולב שיש בו ג'
פסחים כדי לנענע בו
[כשר]. אמרו ובהדין היו
מנענין, בהודו לה' תחלה
וסוף ובאנא ה' הושיעה
נא. ונענע זה וזוהי מולך
ומביא מעלה ומוריד
ששני במחנות ומוריד,
ואחר הלחם וכבשי עזרת,
שחר רבה התם וכן
כלילת אלא צריך לנענע
בהולכה והובאה בשלש
פעמים. וזוהי מולך
ומביא מעלה ומוריד, וכן

אמאי ונתן אמר רחמנא אלא שמע מינה נתינה ע"י ידי דבר
אחר שכן נתינה הבא נמי לקיחה ע"י ידי דבר אחר
שמה לקיחה. כך קמוז ככל הספרים וקשה מדא מפרי לו לדקדק
מנתינה הא ע"י פרה כמידי לטון לקיחה^א ולקחו ועלמא דערבא שרפת

המטאת השמא קנסינו על ידי שפופרת
דהיינו על ידי דבר אחר ועוד ונתן
קאי אמני ולא אפטר כדמוכח בהדיא
פרק כל שעה (פסחים דף ל: ושם)
דפריך ונתן אלמא תלושין נתינה^ב והא
מחוצרין נתינה כלומר דבעינן מיס
חייס אל לניג' וצפרכ שני דטוטה ודף
ע"ו (שם) וצפרכ קמא דתמורה (דף
טו) ונמי קאמר מתי קרלי כמיני
ונתן עליו אלמא אפר צרישא דפסטיה
דקרא משמע דעליו אפטר קאי שנותן
המים עליו וכמיני מים חיים אל כלי
דמשמע שלא יהא הפסק בין מים לכלי
ופרכ העלל (ויפנת ע"ו) וצפרכ קמא
רחמנא ולקחו ונתן דלפילו (ה) שקלי
מתי ויהיב מד היינו (ו) שקלי מתי
מאפרי והיב חד צמיס ומיחו יתכן
דנתן אמתרייה קאי אמני ואפ"ר
ובקונטרס גריס הכי ושמא ולקחו
ונתן אמר רחמנא אלא שמע מינה
לקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה:
ולגבהיה אחרונ וצפרכ. קשה
דהוא ליה למימר
הואיל ובשיעורי גבוה מכולן:
בהודו לה' ה'השם תחאה וסוף. הודו
שבתמלת הפרק והודו
בסוף הלל' מן הודו עד סוף ההלל
מדא פרשה היא צמנין פרשיות של
ספר תהלים כך פירש צונטרס ויש
מפרשים תחלת הפסוק וסוף הפסוק^א
ולאו מילתא היא^ב אלא בהודו מנענע
פעם אחד וכן צנא ה' הושיעה נא
כעית הלל וכן צנא ה' הושיעה נא
כעית שמיא וטעמא דכית הלל אע"פ
שאין אלא ה' הושיעה נא תחלת
הפרק ולא סוף הפרק מנענעיס
משום דכמיני (ד"ה ט"ו) אזי ירננו עליו
היער מלפני ה' כי צא לשפוט את
הארץ וכמיני בתריה הודו לה' כי טוב
כי לעולם חסדו וכמיני נמי בתריה
ואמרו הושיענו אלהי ישענו והיינו
ירננו שומעניס את הלולב ומשצחין
בהודו ובצנא ה' הושיעה נא ועכשו
שנהגו שליש צבור אומר יאמר נא
ישראל והצבור עונין הודו וכן צנאמרו
נא יראה ה' הצבור מנענעיס על כל
הודו והודו ששניין אצל שליש צבור לא
יענעו ו"מ דאף שליש צבור מנענע
אזכ ציבורא שעונין ככל פעם ופעם

הודו ומנענעין מנענע נמי שליש צבור וציאמר נא וצשעת
צרכה לא מצינו אס חייב לנענע צחלת נטילה אלא מדאמרין
בפירקין (דף מ"ג). קטן היודע לנענע חייב צלוזב משמע דנענע
צחלת הצרכה אע"פ שאינו יודע לקרות הלל ועוד מדתניא במסכת
צרכות סוף תפלת המנענע (דף ל' ג) (שם) הקדים לנאח לדכך מציאין לו
שופר ותוקע לולב מנענע מגילה וקורא זה משמע דנענע על
הלל: ברי' אעצור רוחות רעות. צפרכ כל המנחות צחות מלאה
(מנחות ט"ז). חייב כל הטעונין מנופה ושמה אל בכל מנופות עונין
כן^א אלא דוקא צחלת שמי הלחם דעצרת וכן צלוזב משום דאמרין

שמי הלחם על שני הכנשים ונענע על פירות האילן צנא על המיס ולכן הנענוע צלוזב יש בו הולכה והבאה
תופה על שני כנשים ואף על גב דרישיה דקרא משמע
אותם על לחם ילפינן לה צמנמות מלחם המלוואים לחם למעלה:
הנוף. היינו מולך ומביא ונטל"ר צנע"ו: הורס. מעלה ואין עלייה
צנא הורדה והיא קרא לאו ככבשי עגרת כמיני אלא צמנלות
ומיהו כל מנופות ילפינן מינה: למי שארבע רוחות שנו. מנזה
זו או עושין לשמו כן מראה צנפמות: זאת אומרת. הא
דרבי יאסי לקאמר מנופה עוצרת רוחות ונטל"ר רעיס:
שרי

שמי הלחם על שני הכנשים ונענע על פירות האילן צנא על המיס ולכן הנענוע צלוזב יש בו הולכה והבאה
תופה על שני כנשים ואף על גב דרישיה דקרא משמע
אותם על לחם ילפינן לה צמנמות מלחם המלוואים לחם למעלה:
הנוף. היינו מולך ומביא ונטל"ר צנע"ו: הורס. מעלה ואין עלייה
צנא הורדה והיא קרא לאו ככבשי עגרת כמיני אלא צמנלות
ומיהו כל מנופות ילפינן מינה: למי שארבע רוחות שנו. מנזה
זו או עושין לשמו כן מראה צנפמות: זאת אומרת. הא
דרבי יאסי לקאמר מנופה עוצרת רוחות ונטל"ר רעיס:
שרי

הא הפילו הוא כשר אמאי ולקחו ונתן אמר
רחמנא אלא לאו שמע מינה לקיחה ע"י
דבר אחר שמה לקיחה ואמר רבה לא לירחי
איניש לולבא בהושענא דדלמא נתיי טרפי
והוי חציצה ורבא אמר "מין במינו
אינו חוצץ ואמר רבה לא ליגונו איניש
לולבא בהושענא דמשתירי הוצא והוי חציצה
ורבא אמר (ה) מין במינו אינו חוצץ ואמר רבה
ההם של מצוה אסור להריח בו אתרוג
של מצוה מותר להריח בו מ"מ הדם דלריחא
קאי כי אקצייה מריחא אקצייה אתרוג דלאכילה
קאי כי אקצייה מריחא אקצייה וואמר
רבה: הדים במחובר מותר להריח בו אתרוג
במחובר אסור להריח בו מ"מ הדם דלריחא
קאי אי שרית ליה לא אתי למגויה אתרוג
דלאכילה קאי אי שרית ליה אתי למגויה
ואמר (ו) רבה דולב בימין ואחרונ בשמאל
מ"מ הני תלתא מצות והאי חדא מצוה א"ל
ר' ירמיה לר' זריקא מאי טעם לא מברכין
אלא על נטילת לולב הואיל וגבוה מכולן
ולגבהיה אחרונ ולברך א"ל הואיל ובמינו
גבוה מכולן: בותני' והיכן היו מנענעין
בהודו לה' תחילה וסוף ובאנא ה' הושיעה
נא דברי ב"ה וב"ש אומרין אף באנא ה'
הצליחה נא א"ר עקיבא צופה הייתי ברבן
גמליאל ור' ירשעל שכל העם היו מנענעין
את לולביהן והם לא נענעו אלא באנא ה'
הושיעה נא: ג' נענעו מאן דבר שמייה
התם קאי א"ל לולב שיש בו שלשה טפחים
כדי לנענע בו כשר וקאמר היכן מנענעין
תנן התם (ז) שתי הלחם ושני כבשי עזרת
כיצד הוא עושה מניח שתי הלחם על גבי
שני הכבשין ומניח ידו תחתיהן ומניף ומולך
ומביא מעלה ומוריד שצנאמר א"ר אשה הונף
ואשר הורם א"ר יוחנן (א) מולך ומביא למי
שהארבע רוחות שלו מעלה ומוריד למי
שהשמים והארץ שלו במערבא מתנו הכי
א"ר חמא בר עוקבא א"ר יוסי ברבי חנינא
מולך ומביא כדי לעצור רוחות רעות מעלה
ומוריד כדי לעצור מללים רעים א"ר יוסי בר
אבין ואיתיבא ר' יוסי בר זבילא זאת אומרת
שרי

הערכה וההסד יחד לא יתחבו הלולב
מלמעלה צמון האגד: דלמא נתיי
עפ"י. הלולב משייר עלי ההדס
והערבה ומשתיירין צנא צמורה אלא
מין למין ואינס אגודים יחד להיות
לקיחה אחת: לא (ו) ליגודו איניש
לולבא בהושענא. אס הוא ארוך
יותר מדאי מן הערכה וצא לקצו
מתחת לא יקצו כשדו צמורה אלא
יוליאנו יגודו מתחת ויחזור ויאגוד:
דמשיירי הוצא. של לולב תלושין מן
השדרה צמון האגד לפי שעלי הלולב
ארוכים ומחוצרים מתחת השדרה
ומשנין ועליון כנגד גובהו של לולב
וכשקולץ מתחת נמלאו מחוכין מן
השדרה ושרחין צמורה: אסור להריח
צו. דגמרין מוסקה דילפינן צפרכ
קמא (דף ט"ז). דחל על שמיס הוא עליו
סוכה ליחסר כהנהל כל שצעה הוואיל
והוקלו למזה: מרישא. שהוא דרך
הנאחמו אקליס: הדים צמחוכר. לענין
שבת נקט לה כל ימות השנה: פי
שריס ליה. כלומר אע"ג שריס ליה
להריח לא אחי למיתלש דהא צמחוכר
נמי מריח ליה שפיר ואינו טרוד
צקצילתו שישכח ויתלשנו: אצל אפרונ
דלאכילה קאי. כי מורח ליה מינשי
ותלש ואכיל ליה ואף אס אוכלו
צמחוכר אין לך מולש גדול מזה:
הואיל וגבוה מנוף. משוב הוא ונקרא
האגד על שמו: ונגזיה לאפרונ.
קא סלקא דעתיה דהואיל דגבוה
דקאמי היינו הא לולב לעיל (ג): שדרי
של לולב צריך שיהא למעלה מן ההדס
טפח: ומצינו. גבוה (ה) משלשתי:
בותני' תפלה וסוף. הודו שבתמלת
הפרק והודו צצנאמר הפרק צצנא
ההלל. מן הודו עד סוף ההלל מדא
פרשתא צמנין פרשיות של ספר
תהלים: ג' נענעו מאן דבר
שמי. שיהא אדם חייב לנענע
דפשיטא ליה למנא וקציעי היכן היו
מנענעיס: כדי לנענע צו. אלמא
רעות ונטל"ר רעיס: כיצד
עושה. אותם שהוא צריך להשיב
יחד חייס כדכתיב (ויקרא ט"ז) והינף
הכהן אותם על לחם וגו' על שני
כנשים וגו' הכנשים חייס ומניח

שמי הלחם על שני הכנשים ונענע על פירות האילן צנא על המיס ולכן הנענוע צלוזב יש בו הולכה והבאה
תופה על שני כנשים ואף על גב דרישיה דקרא משמע
אותם על לחם ילפינן לה צמנמות מלחם המלוואים לחם למעלה:
הנוף. היינו מולך ומביא ונטל"ר צנע"ו: הורס. מעלה ואין עלייה
צנא הורדה והיא קרא לאו ככבשי עגרת כמיני אלא צמנלות
ומיהו כל מנופות ילפינן מינה: למי שארבע רוחות שנו. מנזה
זו או עושין לשמו כן מראה צנפמות: זאת אומרת. הא
דרבי יאסי לקאמר מנופה עוצרת רוחות ונטל"ר רעיס:
שרי

הא הפילו הוא כשר אמאי ולקחו ונתן אמר
רחמנא אלא לאו שמע מינה לקיחה ע"י
דבר אחר שמה לקיחה ואמר רבה לא לירחי
איניש לולבא בהושענא דדלמא נתיי טרפי
והוי חציצה ורבא אמר "מין במינו
אינו חוצץ ואמר רבה לא ליגונו איניש
לולבא בהושענא דמשתירי הוצא והוי חציצה
ורבא אמר (ה) מין במינו אינו חוצץ ואמר רבה
ההם של מצוה אסור להריח בו אתרוג
של מצוה מותר להריח בו מ"מ הדם דלריחא
קאי כי אקצייה מריחא אקצייה אתרוג דלאכילה
קאי כי אקצייה מריחא אקצייה וואמר
רבה: הדים במחובר מותר להריח בו אתרוג
במחובר אסור להריח בו מ"מ הדם דלריחא
קאי אי שרית ליה לא אתי למגויה אתרוג
דלאכילה קאי אי שרית ליה אתי למגויה
ואמר (ו) רבה דולב בימין ואחרונ בשמאל
מ"מ הני תלתא מצות והאי חדא מצוה א"ל
ר' ירמיה לר' זריקא מאי טעם לא מברכין
אלא על נטילת לולב הואיל וגבוה מכולן
ולגבהיה אחרונ ולברך א"ל הואיל ובמינו
גבוה מכולן: בותני' והיכן היו מנענעין
בהודו לה' תחילה וסוף ובאנא ה' הושיעה
נא דברי ב"ה וב"ש אומרין אף באנא ה'
הצליחה נא א"ר עקיבא צופה הייתי ברבן
גמליאל ור' ירשעל שכל העם היו מנענעין
את לולביהן והם לא נענעו אלא באנא ה'
הושיעה נא: ג' נענעו מאן דבר שמייה
התם קאי א"ל לולב שיש בו שלשה טפחים
כדי לנענע בו כשר וקאמר היכן מנענעין
תנן התם (ז) שתי הלחם ושני כבשי עזרת
כיצד הוא עושה מניח שתי הלחם על גבי
שני הכבשין ומניח ידו תחתיהן ומניף ומולך
ומביא מעלה ומוריד שצנאמר א"ר אשה הונף
ואשר הורם א"ר יוחנן (א) מולך ומביא למי
שהארבע רוחות שלו מעלה ומוריד למי
שהשמים והארץ שלו במערבא מתנו הכי
א"ר חמא בר עוקבא א"ר יוסי ברבי חנינא
מולך ומביא כדי לעצור רוחות רעות מעלה
ומוריד כדי לעצור מללים רעים א"ר יוסי בר
אבין ואיתיבא ר' יוסי בר זבילא זאת אומרת
שרי

הערכה וההסד יחד לא יתחבו הלולב
מלמעלה צמון האגד: דלמא נתיי
עפ"י. הלולב משייר עלי ההדס
והערבה ומשתיירין צנא צמורה אלא
מין למין ואינס אגודים יחד להיות
לקיחה אחת: לא (ו) ליגודו איניש
לולבא בהושענא. אס הוא ארוך
יותר מדאי מן הערכה וצא לקצו
מתחת לא יקצו כשדו צמורה אלא
יוליאנו יגודו מתחת ויחזור ויאגוד:
דמשיירי הוצא. של לולב תלושין מן
השדרה צמון האגד לפי שעלי הלולב
ארוכים ומחוצרים מתחת השדרה
ומשנין ועליון כנגד גובהו של לולב
וכשקולץ מתחת נמלאו מחוכין מן
השדרה ושרחין צמורה: אסור להריח
צו. דגמרין מוסקה דילפינן צפרכ
קמא (דף ט"ז). דחל על שמיס הוא עליו
סוכה ליחסר כהנהל כל שצעה הוואיל
והוקלו למזה: מרישא. שהוא דרך
הנאחמו אקליס: הדים צמחוכר. לענין
שבת נקט לה כל ימות השנה: פי
שריס ליה. כלומר אע"ג שריס ליה
להריח לא אחי למיתלש דהא צמחוכר
נמי מריח ליה שפיר ואינו טרוד
צקצילתו שישכח ויתלשנו: אצל אפרונ
דלאכילה קאי. כי מורח ליה מינשי
ותלש ואכיל ליה ואף אס אוכלו
צמחוכר אין לך מולש גדול מזה:
הואיל וגבוה מנוף. משוב הוא ונקרא
האגד על שמו: ונגזיה לאפרונ.
קא סלקא דעתיה דהואיל דגבוה
דקאמי היינו הא לולב לעיל (ג): שדרי
של לולב צריך שיהא למעלה מן ההדס
טפח: ומצינו. גבוה (ה) משלשתי:
בותני' תפלה וסוף. הודו שבתמלת
הפרק והודו צצנאמר הפרק צצנא
ההלל. מן הודו עד סוף ההלל מדא
פרשתא צמנין פרשיות של ספר
תהלים: ג' נענעו מאן דבר
שמי. שיהא אדם חייב לנענע
דפשיטא ליה למנא וקציעי היכן היו
מנענעיס: כדי לנענע צו. אלמא
רעות ונטל"ר רעיס: כיצד
עושה. אותם שהוא צריך להשיב
יחד חייס כדכתיב (ויקרא ט"ז) והינף
הכהן אותם על לחם וגו' על שני
כנשים וגו' הכנשים חייס ומניח

שמי הלחם על שני הכנשים ונענע על פירות האילן צנא על המיס ולכן הנענוע צלוזב יש בו הולכה והבאה
תופה על שני כנשים ואף על גב דרישיה דקרא משמע
אותם על לחם ילפינן לה צמנמות מלחם המלוואים לחם למעלה:
הנוף. היינו מולך ומביא ונטל"ר צנע"ו: הורס. מעלה ואין עלייה
צנא הורדה והיא קרא לאו ככבשי עגרת כמיני אלא צמנלות
ומיהו כל מנופות ילפינן מינה: למי שארבע רוחות שנו. מנזה
זו או עושין לשמו כן מראה צנפמות: זאת אומרת. הא
דרבי יאסי לקאמר מנופה עוצרת רוחות ונטל"ר רעיס:
שרי

הא הפילו הוא כשר אמאי ולקחו ונתן אמר
רחמנא אלא לאו שמע מינה לקיחה ע"י
דבר אחר שמה לקיחה ואמר רבה לא לירחי
איניש לולבא בהושענא דדלמא נתיי טרפי
והוי חציצה ורבא אמר "מין במינו
אינו חוצץ ואמר רבה לא ליגונו איניש
לולבא בהושענא דמשתירי הוצא והוי חציצה
ורבא אמר (ה) מין במינו אינו חוצץ ואמר רבה
ההם של מצוה אסור להריח בו אתרוג
של מצוה מותר להריח בו מ"מ הדם דלריחא
קאי כי אקצייה מריחא אקצייה אתרוג דלאכילה
קאי כי אקצייה מריחא אקצייה וואמר
רבה: הדים במחובר מותר להריח בו אתרוג
במחובר אסור להריח בו מ"מ הדם דלריחא
קאי אי שרית ליה לא אתי למגויה אתרוג
דלאכילה קאי אי שרית ליה אתי למגויה
ואמר (ו) רבה דולב בימין ואחרונ בשמאל
מ"מ הני תלתא מצות והאי חדא מצוה א"ל
ר' ירמיה לר' זריקא מאי טעם לא מברכין
אלא על נטילת לולב הואיל וגבוה מכולן
ולגבהיה אחרונ ולברך א"ל הואיל ובמינו
גבוה מכולן: בותני' והיכן היו מנענעין
בהודו לה' תחילה וסוף ובאנא ה' הושיעה
נא דברי ב"ה וב"ש אומרין אף באנא ה'
הצליחה נא א"ר עקיבא צופה הייתי ברבן
גמליאל ור' ירשעל שכל העם היו מנענעין
את לולביהן והם לא נענעו אלא באנא ה'
הושיעה נא: ג' נענעו מאן דבר שמייה
התם קאי א"ל לולב שיש בו שלשה טפחים
כדי לנענע בו כשר וקאמר היכן מנענעין
תנן התם (ז) שתי הלחם ושני כבשי עזרת
כיצד הוא עושה מניח שתי הלחם על גבי
שני הכבשין ומניח ידו תחתיהן ומניף ומולך
ומביא מעלה ומוריד שצנאמר א"ר אשה הונף
ואשר הורם א"ר יוחנן (א) מולך ומביא למי
שהארבע רוחות שלו מעלה ומוריד למי
שהשמים והארץ שלו במערבא מתנו הכי
א"ר חמא בר עוקבא א"ר יוסי ברבי חנינא
מולך ומביא כדי לעצור רוחות רעות מעלה
ומוריד כדי לעצור מללים רעים א"ר יוסי בר
אבין ואיתיבא ר' יוסי בר זבילא זאת אומרת
שרי

הערכה וההסד יחד לא יתחבו הלולב
מלמעלה צמון האגד: דלמא נתיי
עפ"י. הלולב משייר עלי ההדס
והערבה ומשתיירין צנא צמורה אלא
מין למין ואינס אגודים יחד להיות
לקיחה אחת: לא (ו) ליגודו איניש
לולבא בהושענא. אס הוא ארוך
יותר מדאי מן הערכה וצא לקצו
מתחת לא יקצו כשדו צמורה אלא
יוליאנו יגודו מתחת ויחזור ויאגוד:
דמשיירי הוצא. של לולב תלושין מן
השדרה צמון האגד לפי שעלי הלולב
ארוכים ומחוצרים מתחת השדרה
ומשנין ועליון כנגד גובהו של לולב
וכשקולץ מתחת נמלאו מחוכין מן
השדרה ושרחין צמורה: אסור להריח
צו. דגמרין מוסקה דילפינן צפרכ
קמא (דף ט"ז). דחל על שמיס הוא עליו
סוכה ליחסר כהנהל כל שצעה הוואיל
והוקלו למזה: מרישא. שהוא דרך
הנאחמו אקליס: הדים צמחוכר. לענין
שבת נקט לה כל ימות השנה: פי
שריס ליה. כלומר אע"ג שריס ליה
להריח לא אחי למיתלש דהא צמחוכר
נמי מריח ליה שפיר ואינו טרוד
צקצילתו שישכח ויתלשנו: אצל אפרונ
דלאכילה קאי. כי מורח ליה מינשי
ותלש ואכיל ליה ואף אס אוכלו
צמחוכר אין לך מולש גדול מזה:
הואיל וגבוה מנוף. משוב הוא ונקרא
האגד על שמו: ונגזיה לאפרונ.
קא סלקא דעתיה דהואיל דגבוה
דקאמי היינו הא לולב לעיל (ג): שדרי
של לולב צריך שיהא למעלה מן ההדס
טפח: ומצינו. גבוה (ה) משלשתי:
בותני' תפלה וסוף. הודו שבתמלת
הפרק והודו צצנאמר הפרק צצנא
ההלל. מן הודו עד סוף ההלל מדא
פרשתא צמנין פרשיות של ספר
תהלים: ג' נענעו מאן דבר
שמי. שיהא אדם חייב לנענע
דפשיטא ליה למנא וקציעי היכן היו
מנענעיס: כדי לנענע צו. אלמא
רעות ונטל"ר רעיס: כיצד
עושה. אותם שהוא צריך להשיב
יחד חייס כדכתיב (ויקרא ט"ז) והינף
הכהן אותם על לחם וגו' על שני
כנשים וגו' הכנשים חייס ומניח

שמי הלחם על שני הכנשים ונענע על פירות האילן צנא על המיס ולכן הנענוע צלוזב יש בו הולכה והבאה
תופה על שני כנשים ואף על גב דרישיה דקרא משמע
אותם על לחם ילפינן לה צמנמות מלחם המלוואים לחם למעלה:
הנוף. היינו מולך ומביא ונטל"ר צנע"ו: הורס. מעלה ואין עלייה
צנא הורדה והיא קרא לאו ככבשי עגרת כמיני אלא צמנלות
ומיהו כל מנופות ילפינן מינה: למי שארבע רוחות שנו. מנזה
זו או עושין לשמו כן מראה צנפמות: זאת אומרת. הא
דרבי יאסי לקאמר מנופה עוצרת רוחות ונטל"ר רעיס:
שרי

א. אריליה מתנתו לילך
מלקיחה נופא דהא ג' תיב
בה באפר וכו'. יעני"א.
ג. דמותר לילאוחו בכלי
אחר ויערם לתוך זה. ופי'
פסחים ל: ג. באוחו כלי
עצמו שהוא מקדש בו מן
הטאת באופן צריך
למלאוחו מן המעון, ולא
אחר שנתן על אותו כלי
מים שהיה חיותו בכלי.
יעני"א. ה. כשאומר איל
אתה ואורך אלך ארומך
הודו לה' כי טוב כי
לעולם חסדו שהוא סוף
ההלל יעני"א. ו. ומברשי
לה תחילה וסוף נענע
אחד בתחלה הפסוק
דהיינו בהודו לה' כי טוב
ונענע אחר בסוף הפסוק
דהיינו כי לעולם חסדו.
המקמא. ו. [ד] אל תבן
לנענע בפסוק אחד שתי
פעמים. מוס'
להנף לארבע רוחות.
מוס' הא"ש.

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

לח.

עין משפט
גר מצוה

שירי מלוה. מלוה שהיא שירים שאינה עיקר לעכב כפרה אעפ"כ חשונה היא לעכב את הפורענות: **שהרי הנופה שירי מלוה היא** ואינה מעכבת דמתיא צמרת כהנים ומייטין לה בגמרא דיומא (דף ה.) למופה לכפר וכי הנופה מכפרת והלא אין כפרה אלא כדס אלף שאם עשה למופה שירי מלוה ששיריה ולא עשה מעלה עליו הכתוב כאלו לא עשה מן המוצחר וכיפר כלומר אעפ"כ כיפר שאין לריך להביא קרבן אחר: וכן לולב מוליך ומניח מעלה ומוריד: ממטי ליה. מוליך: ומייסי. מניח: גירא צענייה **דסעטא**. הרי זה לחך צעניו של שטן שרואה צעניו שאין בו כח לנתק מעליו עול מלות: **ולאו מלפא היא**. אין נכון לומר כן: **לאגרווי**. שימגרה בו שטן שהוא יצר הרע ושיאזנו למעות מעל קונו וימסור עמנו על הדבר: **במתני'** יטול על שלחנו. אם שכח ולא נטל קודם אכילה לריך להפסיק סעודתו וליטול לולב: **גמ'** אם הסחילו אין **מפסיקין**. גבי תפלת המנחה מן לה נמסכת שבת לא ישא אדם לפני הספר ולא יכנס לא לאכול ולא לדון ואם הסחילו קודם המנחה ומשה סעודתו והגיע זמן המנחה אין מפסיקין אין לריכין להפסיק סעודתו ולהתפלל: **הא דריא שפוט דזיוס**. הם גדליה שחוט להתפלל אחר שיגמרו סעודתם ומתני' דהכא גדליה שחוט שמשך סעודתו עד שמתח: **ומאי קושיא**. דתפלה אלוכל דליטריך רב ספרא לשנויי ענה דלמא תרווייהו גדליה שחוט וגבי לולב מפסיקין דמדאורייתא היא אכל תפלה דרבנן: **אלא אי קשיא**. דליטריך רב ספרא לשנויי היא גופא קשיא דלולב אלוכל רישא דקמני מפסיק וסיפא משמע ימתין אם יראה שהרי יש לו שהות כל היום: **דלמא מלוה לאפסוקי**. שמה ישכח קמני: **אלא אמר ר' זירא עולם**. כי ליטריך רב ספרא לשנויי משום קושיא קמנייהא ליטריך: **במתני' מקיין אוסו**. כך היו נוהגין אחד קורא את ההלל ומוניא את הרבים ואם היה עזב או אשה או קטן הואיל ואין מחויב בדבר אין מוניא את המחויב מידי חובתו הלכך עונה אחרינו כל מה שהוא אומר: **וסבא לו מאירה**. שלא למד ואם למד תבא לו מאירה שמצוה את קונו לעשות שלוחים כאלה: **עונה אחרינו הללויה**. על כל דבר שהוא אומר והכי קמני לה במסכת סוטה (דף ג.) כיצד אמר ישראל שירה בים בגדול המקרא את ההלל והם עונין אחרינו הללויה משה אמר אשירה לה' והם אומרים אשירה לה' משה אמר כי גאה גאה והם אומרים אשירה לה' אלמא דעל כל דבר דבר קאמר דעונין הללויה: **לכפול**. כל פסוק ופסוק ונהגו כן מפני שיש פרשה שכולה כפולה הדור תחלה וסוף יאמר נא שלשה פעמים קראתי יה עניי במרצת יה ה' לי' ה' לי טוב לחסות טוב לחסות סבצוני סבצוני דמה דחיתני ויהי לי לישועה קול רנה וישועה ימין ה' ימין ה' לא אמות ולמות לא נתני תפוחי לי עברי זה השער וגו' אכל מואודך ולמטה אינו (כופל) והיינו דאמרין לקמן (דף נט.) מוסף לכפול מאודך ולמטה: **גמ'** צאמת אמר. כל צאמת הלכה היא ואין חולק בדבר: **כן מברך לציו**. בזכות המזון המשגיע לחינוך דחייב מדרבנן ובמסכת זכרות פרק מי שמתו (דף כ.) מוקים לה כגון שלא אכל ציו אלא כוית או כציה דהוי שיעורא דרבנן דמדאורייתא לא מייחייב עד דשבע דכתיב ואכלת ושבעת וזכרת הלכך אחי מדרבנן ומפיק מדרבנן: **שאסו ובניו מצריין לו**. דודאי מחמת שלא למד הוא: הלכתא

מאי קושיא דלמא הא דאורייתא והא דרבנן. תימנה והרי קידוש היום דאורייתא כדאמרין פ' מי שמתו (זכרות דף כ.) וס' נשים חייבות בקידוש היום דבר מורה והא דמשמע בריש נדר (ג.) שהו מדרבנן אינו היום דאורייתא דלמא דריש לאסור על היין מלוה כיון הרשות וקאמרין מאי היא קידושא ואכלתא מושבע ועומד הוא ומשמי קידוש עלמנו דאורייתא ואפ"ה א"ר יוסי בריש ערבי פסחים (דף ק.) וס' דלחין מפסיקין ופסקין הםם הלכה כר' יוסי בע"ש וכר' יהודה עברב פסח וי"ל דשאני קידוש היום שיכול לקדש ציוס ככלילה וליכא למיחש לפשיעות' כולי האי ועוד לפי שעוסק בסעודת שבת לא מיישין כולי האי שמה יתעצל בקידוש היום: **יום טוב שני דרבנן**. ואכתי הוה מני לשנויי דלחי ואידי איכא שהות אלא משום דכולי יומא זמניה הוא מיישין טפי דלמא אחי למיפשע כדאמרין פ"ק דשבת (דף י.) צמנחה כיון דקדישא ליה זימנא מירתא ולא אחי למיפשע ערביית כיון דכולי ליליא זמניה לא מרתח ואחי למיפשע ואין לומר משום דהסס ליליא זמן שינה ומיישין טפי דא"כ הוא טעמא ד"ל למימר הםם וי"ל דתפלה ריכיה שהות ומתעצל צה טפי מנטיילת לולב דמני אגביהיה נפק ציה: **מדרבנן** מי שבא בדרך. מימה בסוף פ' תפלת השחר (זכרות דף ג.) וס' אמרין השכים ללכת לדרך מניחין לו שופר ותוקע [לולב ומנגענע] והיינו ציוס טוב-י וי"ל דהיאך דליכא למיטעני לא מיישין מווי צהולך צמון התחוס למקום שאל חסס ועוד דהסס קמני השכים ללכת לדרך שמציתו הולך לקראת חסס ונוטל לולב קודם שילא אכל כהא קמני מי שאל דדרך וכשיכנס צציתו נוטל לולב משמע שממקום רחוק צא לצימא: **מי שהיה עבד ואשה**. משמע כאלו דלשה פטורה מהלל דסוכות וכן דערלת וטעמא משום דמלוה פסומן גרמא היא אע"ג דצהלל דלילי פסומי משמע דפרק ערבי פסחים (דף קה.) דמחייבי ד' כוסות ואשה לא תיקנו ואלהה שאני הלל דפסק דעל הנס צא

רבנו הגנאל

מתי' מי שבא בדרך ואין בידו לולב, כשיכנס לביטו נוטלו על שלחנו כו'. אלמא מפסיק סעודתו ונוטל. איני הוהגן בשבת בפרק ראשון לא יכנס לאכול סמך למנחה עד שיתפלל, וקמי' אם התחילו אין מפסיקין, ושני' אי איכא שהות ביום כרי לאכול ולמנו דסעודתו ואחר כך התפלל, אינו מפסיק. ואם אין שהות ביום מפסיק, ומתי' ביריכא שהות ביום, ואחא רבא ושני שניא אחרינ', ואמר לא שני לן בין מצוה דאורייתא למצוה דרבנן, הלא בהריא שנינו מפסיקין לקרי' שמע ואין מפסיקין לתפלה. הלכך לולב דמדאורייתא מפסיק, תפלה דרבנן לא מפסיק. אלא מתי' היא גופא קשיא, קמי' כשיכנס לביטו נוטלו על שלחנו, אלמא מפסיק, והדר תני לא נטל שחרית טיול בין הערבים, אלמא לא מפסיק בשחרית. ומשני רב אשי לאשווי לולב לתפלה, ואמר לתפלה, איכתי ליה לאפסוקי, ואי שבעו לא מצו מפסיק ליה דיאנו לא מחייבי אלא מדרבנן ולא אחי דרבנן ומפיק דאורייתא. מפיק ריש'. אין לדקדק בברכת דגשני לא מחייבי בברכת המזון דאורייתא משום דאיכא למיזר אפי' מחייבי דאורייתא לא חייבי להוציא אנשים מפי' ה"ש. א. אנשים חבשי טפי שחייבי בכלל המצוה. שם. כבאנשים שרצויאם נשים. שם.

גליון הש"ס

גמ' אבר רבא מאי קושיא. כתיב וזימנת דף קה ע"כ.

מוסף רש"י

שהרי הנופה שירי מצוה היא. לולב מעכב כפרה ולא עיקר מלוה היא. כדאמרין בפסוק שמי מדות (מנחות ג.) שאם עשה למופה שירי מלוה מעלה עליו הכתוב כאלו לא כיפר וספר (מנחות טב.) לכפול. כל ההלל פסחים (דף טז.) קמין מברך. זכרות המזון לא יבין. אין אלו יזיע לנכך (זכרות כ.).

מוסף תוספות

א. הילכך צריך לשנויי הא דאיכא שהות ביום הא דליכא שהות ביום. מופ' ה"ש. ב. שפר' לויא אלף ביום קדש משום ראשיתו הכי קמי' מייבא. ג. לצאת לדרך. ישיבא. ד. לצאת לדרך. ישיבא. ט. פסוק קרוב מלשון מי טפי מדרבן. שית' הריב' קי' מפי'. ד. דאלו הכא יוצא עיני עצמו והתם יוצא בברכתו. ישיבא. ה. אבל אלא אכל כרי שבעו לא מצו מפסיק ליה שבעו לא מצו מפסיק ליה דיאנו לא מחייבי אלא מדרבנן ולא אחי דרבנן ומפיק דאורייתא. מפיק ריש'. אין לדקדק בברכת דגשני לא מחייבי בברכת המזון דאורייתא משום דאיכא למיזר אפי' מחייבי דאורייתא לא חייבי להוציא אנשים מפי' ה"ש. א. אנשים חבשי טפי שחייבי בכלל המצוה. שם. כבאנשים שרצויאם נשים. שם.

הלכתא

